

(Ф 03.02 – 110)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки та бізнес-технологій

УЗГОДЖЕНО
Декан ФЕБА

Сергій СМЕРЧЕВСЬКИЙ
«30» 06 2022 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

Анатолій ПОЛУХІН
«04» 07 2022 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Організація біржової торгівлі»

Освітньо-професійна програма: «Підприємництво та бізнес-технології»
Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР / К.р	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	6	150 / 5	38	38	–	74	1) ДЗ -6с	-	Екзамен 6с
Заочна	6,7	150 / 5	8	8	–	134	К.р.-7с	-	Екзамен 7с

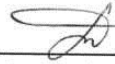
Індекс: НБ– 6-076-2/21-2.1.20
Індекс: НБ–6-076-2з/21-2.1.20

СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022

	Система менеджменту якості. Програма навчальної дисципліни «Організація біржової торгівлі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2022
		Стор. 2 із 17	

Робочу програму навчальної дисципліни «Організація біржової торгівлі» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Підприємництво та бізнес-технології», навчальних та робочих навчальних планів НБ – 6-076-2/21, НБ – 6-076-2/321, РБ – 6-076-2/21, РБ – 6-076-23/21 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розроблено
доцентом кафедри економіки
та бізнес-технологій _____

Дар'я СЕМЕНОВА

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Підприємництво та бізнес-технології», спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» – кафедри економіки та бізнес-технологій (випускова), протокол № 1 від «10» 01 2022р.

Гарант освітньо-професійної програми
«Підприємництво та бізнес-технології» _____

Вероніка КОМАНДРОВСЬКА

Завідувач кафедри _____

Оксана ЧУМАК

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету економіки та бізнес адміністрування, протокол № 2 від «07» 01 2022р.

Голова НМРР _____

Анатолій ТОФАНЧУК

Рівень документа – 3б
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

	Система менеджменту якості. Програма навчальної дисципліни «Організація біржової торгівлі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 3 із 17	

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання	4
1.2. Заплановані результати навчання	4
1.3. Компетентності.	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	6
2. Програма навчальної дисципліни	6
2.1.Зміст навчальної дисципліни.....	6
2.2.Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля.....	6
2.3.Тематичний план.....	13
2.4 Домашнє завдання, контрольна (домашня) робота.....	14
2.5.Перелік питань для підготовки до екзамену.....	14
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	14
3.1. Методи навчання	14
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	14
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті	15
4. Рейтингова система оцінювання набутих здобувачем знань та вмінь	16

	Система менеджменту якості. Програма навчальної дисципліни «Організація біржової торгівлі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 4 із 17	

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни (ПНД) «Організація біржової торгівлі» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення та оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом № 249/од. від 29.04.2021р., та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання.

Місце даної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця.

Дисципліна «Організація біржової торгівлі» спрямована на формування у здобувачів сучасного наукового світогляду і системи глибоких спеціальних знань, умінь і навичок щодо здійснення біржової діяльності.

Метою викладання дисципліни є закріплення у здобувачів основ біржової торгівлі, що дозволить глибоко і всебічно зрозуміти сутність ринкової економіки, механізми її функціонування; функції та місце біржової торгівлі в ринковій економіці, особливості та тенденції її розвитку в Україні; сформувані знання, вміння та навички наукового пошуку оптимальних рішень господарських завдань у біржовому середовищі, розвинути творчі здібності майбутніх операторів організованого ринку, сформувані професійні підходи до біржової справи.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- розгляд теоретичних і практичних питань, що стосуються організації бірж та біржової діяльності в Україні,
- ознайомлення із узагальненим досвідом організації біржової торгівлі зарубіжних і вітчизняних бірж,
- вивчення нормативних основ здійснення біржової торгівлі України,
- формування знань з організації біржової торгівлі,
- опанування технології здійснення біржових операцій на різних видах бірж,
- здатність визначати умови розвитку біржової торгівлі у ринковій економіці.

1.2. Які результати навчання дає можливість досягти навчальна дисципліна.

В результаті вивчення даної навчальної дисципліни здобувач повинен **набути** таких **результатів навчання** (в сукупності з іншими освітніми компонентами):

Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності (ПРН 2).

Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності (ПРН 4).

Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності (ПРН 5).

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Організація біржової торгівлі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 5 із 17	

Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці (ПРН 11).

Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур (ПРН 12).

Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці (ПРН 16).

Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів (ПРН 17).

Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків (ПРН 20).

Застосовувати знання й уміння для розборки стратегії розвитку бізнесу підприємницьких, торговельних та біржових структур, в тому числі й у сфері авіації, для створення умов підвищення їх конкурентоспроможності. (ПРН 22).

1.3. Які компетентності дає можливість здобути навчальна дисципліна.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **набути таких компетентностей** (в сукупності з іншими освітніми компонентами):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов (ІК).

Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях (ЗК 2).

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 5).

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 6).

Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності (ФК 1).

Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур (ФК 2).

Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності (ФК 6).

Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур (ФК 7).

Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків (ФК 10).

Здатність здійснювати проектування та експертизу розвитку бізнесу підприємницьких, торговельних та біржових структур (ФК 11).

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Організація біржової торгівлі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 6 із 17	

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін «Біржова діяльність», «Організація діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур» та є базою для вивчення дисципліни «Оцінка конкурентоспроможності підприємницьких структур».

2. Програма навчальної дисципліни.

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів, а саме:

- навчального модуля №1 «Організаційні аспекти біржової торгівлі»
- навчального модуля №2 «Основи ф'ючерсної та опціонної торгівлі»,

кожен з яких є логічною завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля Модуль №1 «Організаційні аспекти біржової торгівлі»

Інтегровані вимоги модуля №1

В результаті вивчення 1 модулю навчальної дисципліни здобувач повинен мати знання щодо сутності та організації біржової торгівлі на фондових, товарних, валютних та інших бірж в Україні, ЄС та в світі.

Знати:

- термінологію і мати базові й структуровані знання у сфері торгівлі та біржової діяльності;
- поняття біржі, класифікаційні ознаки, види бірж та біржову структуру;
- процедурні питання зі створення біржі, її реєстрація та структури управління;
- нормативно-правове забезпечення організації біржової торгівлі;
- механізм і правила здійснення біржових операцій;
- правила біржових торгів та технологію їх проведення;
- порядок розрахунків у системі біржі між учасниками біржової торгівлі;
- порядок організації торговельних операцій у біржовій операційній залі.

Вміти:

- аналізувати сучасний стан торговельно-посередницької діяльності біржі;
- порівняти особливості та переваги різних видів угод, що укладаються на біржах;
- здійснювати моніторинг кон'юнктури біржового ринку;
- оцінювати фінансові ризики при здійсненні біржових операцій та укладанні біржових угод;
- визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері біржової діяльності;

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Організація біржової торгівлі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 7 із 17	

- оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в біржових структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень;

- впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку біржових структур;

- володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування біржових структур.

Тема 1. Сутність біржової торгівлі та історія її еволюції.

Торгово-біржова діяльність: поняття, цілі, ознаки. Умови здійснення торгово-біржової діяльності. Методи й принципи регулювання торгово - біржової діяльності. Правова основа торгово-біржової діяльності. Історія становлення й розвитку торгово-біржової діяльності в Україні й інших країнах.

Сутність біржової торгівлі, її становлення і розвиток. Характеристика біржової торгівлі та її відмінні особливості. Сучасні трансформації у сфері товарного обігу, оптового ринку. Розуміння біржової торгівлі та її відмінність від інших форм торгівлі. Історичний досвід, умови сучасного відродження, становлення та розвиток біржової торгівлі в Україні. Державне регулювання біржової торгівлі в Україні. Форми державного регулювання. Законодавча база функціонування українських бірж. Аналіз біржової торгівлі в Україні. Причини спаду біржової активності.

Тема 2. Біржа як організатор торгівлі на ринку.

Складові елементи поняття біржі, визначення поняття. Історія розвитку бірж. Поняття й види товарних бірж. Основні функції біржі: організація біржових зборів для проведення гласних відкритих торгів; гарантування виконання біржових угод; розробка біржових контрактів; ціннісна функція; функція хеджування; спекулятивна біржова діяльність; інформаційна функція біржі; біржовий арбітраж. Види бірж за різними класифікаційними ознаками.

Тема 3. Товарна біржа та біржовий товар.

Сутність поняття «товарна біржа». Функції товарної біржі. Класифікація товарних бірж. Організаційно-правова форма товарної біржі. Основні тенденції розвитку товарних бірж України та світу.

Поняття біржового товару. Характеристика біржових товарів. Класифікація біржових товарів. Стандартизація біржових товарів. Види біржових контрактів. Сільськогосподарська і промислова сировина. Біржові фінансові інструменти.

Тема 4. Міжнародні сучасні біржи.

Історія виникнення та еволюція біржової торгівлі у світі. Найважливіші центри світової біржової торгівлі за різноманітними напрямками спеціалізації. Закордонний досвід біржової діяльності. Біржове регулювання в зарубіжних країнах. Характеристика основних бірж світового масштабу.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Організація біржової торгівлі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 8 із 17	

Історія формування бірж у Європі та Великобританії. Регулювання біржової діяльності в США. Територіальна спеціалізація біржової торгівлі.

Тема 5. Управління торгово-біржовою діяльністю.

Правова основа й форми управління торгово-біржовою діяльністю. Організаційна структура товарної біржі. Компетенція органів управління товарної біржі. Засновники та члени біржі. Поняття засновників біржі, їх склад за видом біржі, зобов'язання як організаторів. Їх права й обов'язки. Етапи процесу створення товарної біржі. Основні положення документів, що забезпечують організаційно-правові засади діяльності біржі, її реєстрацію та одержання ліцензії. Загально-організаційні засади біржі. Поняття члена біржі, їх кількість. Вартість «місця» на біржі. Особливості членства на різних біржах. Приймання нових членів біржі. Загальна організаційна структура біржі. Органи управління біржею. Громадська структура біржі: загальні збори членів біржі, виборчі органи (Біржовий Комітет, Рада біржі, Правління біржі, ревізійна комісія). Стаціонарна структура біржі: виконавчі (функціональні) та спеціалізовані підрозділи. Регламент біржі (правила біржової торгівлі), основні його розділи. Управління торгово-біржовою діяльністю в інших країнах.

Тема 6. Учасники біржової торгівлі та їх роль у торговельно-посередницькій діяльності.

Склад учасників біржової торгівлі. Сутність діяльності біржових посередників. Розподіл посередників, що укладають угоди, за джерелами одержання доходів за рахунок яких покриваються витрати і утворюється прибуток. Сутність і види брокерської діяльності. Правове регулювання брокерської діяльності. Взаємовідносини брокерів із клієнтами. Можливі форми організації посередницької діяльності (брокерських фірм, брокерських контор, відокремлених та невідокремлених брокерських підрозділів). Агентська діяльність: визначення та особливості. Порівняння діяльності агентів та брокерів.

Зміст діяльності посередників, що здійснюють операції за свій рахунок: дилерів (дилерських фірм, компаній), які функціонують на ринку реального товару, біржових дилерів, спекулянтів (дрібних спекулянтів, джоберів, трейдерів, скальперів, куліс'є). Дистриб'юторська діяльність. Порівняння діяльності дилерів та дистриб'юторів.

Форми взаємовідносин підприємств з біржами: акціонерно-пайова, брокерська, абонентна, комісійна, разова, змішана.

Тема 7. Організація і технологія біржової торгівлі.

Поняття й форми біржової торгівлі. Правила біржової торгівлі. Біржові торги: поняття, принципи, порядок проведення. Правовий статус учасників біржової торгівлі. Правовий режим електронної біржової торгівлі.

Характеристика біржових аукціонів. Допуск біржового товару до торгів. Торгові доручення і їхні види. Організація і механізми ведення біржового торгу.

Сучасні технології біржової торгівлі. Особливості біржової торгівлі на вітчизняних товарних біржах.

Організація торговельного процесу в біржовій операційній залі. Особливості біржової мови жестів та жаргону. Правила поведінки членів біржі та учасників торгів. Відповідальність за порушення правил біржової торгівлі та розгляд спорів.

Технологія Інтернет-трейдингу на біржовому ринку. Основні системи електронної біржової торгівлі. Розвиток біржового електронного трейдингу в Україні.

Тема 8. Види, особливості та порядок укладання біржових угод.

Сутність та складові біржових угод. Види угод на товарній біржі: біржові угоди з реальним товаром, ф'ючерсні та опціонні. Класифікація угод з реальним товаром за різними ознаками: за терміном поставки реального товару, за умовами ознайомлення з товаром, залежно від особливостей формування контрактних цін, за умовами здійснення угод. Сутнісна характеристика ф'ючерсних угод, їх відмінності, переваги над угодами з реальним товаром. Поняття опціонних угод, їх основні види. Прості опціони: опціон-запит, опціон-пропозиція. Подвійний опціон, кратний опціон.

Види, особливості і порядок укладання угод на товарній, фондовій і валютній біржах. Різновиди угод на фондовій біржі: касові та термінові; тверді, ф'ючерсні, опціонні та пролонгаційні. Угоди на валютній біржі: касові і термінові. Форма біржових угод й їхня реєстрація. Механізм укладання біржових угод на товарній біржі. Порядок укладання угод на фондовій і валютній біржах. Виконання біржових угод. Способи забезпечення виконання біржових угод. Порядок укладання біржових угод. Ведення рахунків клієнтів. Звітність щодо виконання наказів клієнтів.

Тема 9. Організація біржової торгівлі на фондовому ринку.

Поняття фондового ринку і фондової біржі: особливості їх функціонування. Поняття, типи і функції фондових бірж. Класифікація фондових бірж. Статут та Правила фондової біржі. Діяльність Української фондової біржі. Реєстрація фондової біржі. Сутність біржових угод на фондових біржах. Організація біржового процесу. Біржові угоди на фондовому ринку, поняття та їх види. Види заявок на здійснення біржових угод. Процедура лістингу: поняття і характеристики. Оформлення і виконання контрактів на фондових біржах.

Тема 10. Цінні папери та фінансові інструменти, як різновид біржового товару.

Цінні папери як біржовий товар. Поняття ринку цінних паперів та його фінансових інструментів. Види цінних паперів. Функції ринку цінних паперів. Учасники ринку цінних паперів. Державне регулювання ринку цінних паперів.

Порядок випуску, реєстрація та обіг цінних паперів. Ринок акцій. Ринок облігацій. Ринок векселів. Ринок похідних фінансових інструментів. Деривативи: їх особливості та види. Форвардні контракти та їх особливості.

Ф'ючерсні контракти. Опціони та їх особливості. Своп та варанти. Створення нових фінансових інструментів.

Модуль №2 «Основи ф'ючерсної та опціонної торгівлі»

Інтегровані вимоги модуля №2:

В результаті вивчення 2 модулю навчальної дисципліни здобувач повинен вміти самостійно знаходити потрібну інформацію, аналізувати, структурувати та відбирати інформацію про діяльність бірж, котирування цінних паперів, валют, знаходити рішення у нестандартних ситуаціях, які можуть мати місце в процесі діяльності біржі, здійснення різних видів угод, біржового ціноутворення.

Знати:

- сутність та принципи формування цін на біржі;
- технології ф'ючерсної торгівлі;
- спекулятивні стратегії із застосуванням ф'ючерсних контрактів;
- форми розрахунків за біржовими угодами;
- переваги придбання опціонів;
- різновиди опціонних стратегій;
- основні види та методики розрахунку індексів

Вміти:

- аналізувати сучасний стан ф'ючерсних ринків;
- хеджувати угоди на біржовому ринку;
- оцінювати діяльність спекулянтів на сучасних біржових ф'ючерсних ринках;
- розраховувати маржу у ф'ючерській торгівлі;
- здійснювати хеджеві операції з урахуванням реальних ситуацій на ринках;
- керувати валютними ризиками на ринках валютних опціонів

Тема 1. Біржове ціноутворення та котирування.

Сутність біржового ціноутворення. Види біржових цін. Принципи формування цін на біржі. Види цінової стратегії та політики продавця на товарній біржі.

Сутність і види біржового котирування цін. Організація та правила біржового котирування цін. Принципи котирування цін на біржові товари. Методики котирування цін. Види цінових стратегій під час здійснення біржових операцій.

Тема 2. Ф'ючерсний ринок та особливості ф'ючерсної торгівлі.

Ф'ючерсний ринок та його особливості. Еволюція розвитку основних економічних теорій ф'ючерсних ринків. Сучасні концепції ціноутворення на ф'ючерсних ринках. Основні риси ф'ючерсної торгівлі. Становлення ф'ючерсної торгівлі. Технології ф'ючерсної торгівлі. Фінансові розрахунки ф'ючерсної торгівлі. Роль спекулянтів на ф'ючерсному ринку. Спекуляція на біржових торгах. Зміст біржової гри. Стан дослідження ф'ючерсних ринків в Україні. Перспективи ф'ючерсної торгівлі в Україні. Сучасні теорії міжнародних ф'ючерсних ринків.

Тема 3. Біржова спекуляція на ф'ючерсних ринках.

Економічна суть біржової спекуляції. Історія становлення біржової спекуляції. Види біржової спекуляції. Види біржових спекулянтів. Спекулятивні стратегії із застосуванням ф'ючерсних контрактів. Діяльність спекулянтів на сучасних біржових ф'ючерсних ринках.

Тема 4. Кліринг та система розрахунків за біржовими угодами.

Сутність біржового клірингу. Функції клірингу та розрахунків. Історія становлення біржових клірингових установ. Класифікація клірингу й принципи організації розрахунків. Особливості функціонування клірингових палат ф'ючерсних бірж. Характеристика умов платежу за біржовими угодами. Форми розрахунків за біржовими угодами. Організація розрахункових операцій на біржі. Маржа у ф'ючерській торгівлі. Забезпечення додаткових фінансових гарантій розрахункової палати.

Основні види ризиків під час використання розрахунково-клірингових систем. Головні напрями розвитку систем клірингу і розрахунків.

Тема 5. Торгівля опціонами на біржовому ринку.

Суть опціонів та їх характеристика. Характеристика різновидів опціонів: опціон-запиту (опціон call) і опціон-пропозиції (опціон put). Права й зобов'язання покупця й продавця опціону. Визначення премії (ціни) опціону під впливом внутрішньої й тимчасової вартості опціону. Фактори, що впливають на ціну опціону. Види позицій опціону: бути при грошах, бути при своїх грошах; залишитися без грошей. Основні цілі опціонних угод: зниження ризику на біржовому ринку, одержання вигоди за рахунок різниці в цінах опціонів, здійснення операцій з хеджування, підвищення прибутку з вкладених коштів. Переваги придбання опціонів. Різновиди опціонних стратегій: прості, спред, комбінаційні, синтетичні.

Тема 6. Хеджування на біржовому товарному ринку.

Суть та основні характеристики хеджування. Особливості проведення хеджування. Види хеджування. Основні переваги та недоліки хеджування. Здійснення хеджевих операцій з урахуванням реальних ситуацій на ринках. Особливості хеджування цінних ризиків ринку реальних товарів. Базисний ризик. Хеджування курсових ризиків фінансових інструментів. Стратегії хеджування. Хеджування опціонами.

Тема 7. Біржова торгівля на валютному ринку.

Сутність понять «валюта», «валютна біржа», «валютний ринок». Валютний ринок та його учасники. Валютна біржа та її функції. Валютний курс: сутність, види, чинники впливу. Поняття і класифікація валютних операцій: спот, форвард, валютний опціон, аутрайт, своп. Валютне котирування. Організовані світові валютні біржі.

Система менеджменту якості.
Програма
навчальної дисципліни
«Організація біржової торгівлі»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
РП 11.01.05–01–2022

Стор. 12 із 17

Валютні ризики — види, оцінка, чинники виникнення. Шляхи управління (покриття) валютного ризику. Внутрішні способи покриття валютного ризику. Зовнішні методи покриття валютних ризиків. Строкові ринки іноземних валют і їх використання для покриття валютних ризиків. Короткострокові позички в іноземній валюті.

Реальна відсоткова ставка за валютними угодами та її визначення. Хеджування валютного ризику за допомогою свопу. Покриття валютних ризиків через державні організації. Покриття валютних ризиків на ринках фінансових ф'ючерсів. Управління валютними ризиками на ринках валютних опціонів.

Тема 9. Біржові індекси. Фундаментальний та технічний аналіз в біржової торгівлі.

Характеристика біржових індексів. Основні види та методики розрахунку індексів. Сутність та особливості здійснення фундаментального аналізу. Фундаментальний аналіз на ф'ючерсних ринках. Суть технічного аналізу. Методи та прийоми технічного аналізу. Порівняння технічного та фундаментального аналізу: проблема вибору.

Система менеджменту якості.
Програма
навчальної дисципліни
«Організація біржової торгівлі»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
РП 11.01.05–01–2022

Стор. 13 із 17

2.3. Тематичний план.

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)								
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання				
		Усього	Лекції	Лаб./прак. заняття	СРС	Усього	Лекції	Лаб./прак. заняття	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Модуль №1 «Організаційні аспекти біржової торгівлі»										
1.1	Сутність біржової торгівлі та історія її еволюції	6 семестр				6 семестр				
		7	2	2	3	2	-	-	2	
1.2	Біржа як організатор торгівлі на ринку. Правовий статус товарної біржі	7	2	2	3	4	2	-	2	
1.3	Товарна біржа та біржовий товар	7	2	2	3	5	2	-	3	
1.4	Міжнародні сучасні біржи	5	2	-	3	2	-	-	2	
1.5	Управління торгово-біржовою діяльністю	7	2	2	3	2	-	-	2	
1.6	Учасники біржової торгівлі та їх роль у торговельно-посередницькій діяльності	7	2	2	3	3	-	-	3	
1.7	Організація і технологія біржової торгівлі	7	2	2	3	3	-	-	3	
1.8	Види, особливості та порядок укладання біржових угод	7	2	2	3	3	-	-	3	
1.9	Організація біржової торгівлі на фондовому ринку	7	2	2	3	3	-	-	3	
1.10	Цінні папери та фінансові інструменти, як різновид біржового товару	7	2	2	3	3	-	-	3	
1.11	Модульна контрольна робота № 1	8	-	2	6	-	-	-	-	
Усього за модулем №1		76	20	20	36	30	4	-	26	
Модуль №2 «Основи ф'ючерсної та опціонної торгівлі»										
2.1	Біржове ціноутворення та котирування.	6 семестр				7 семестр				
		8	2	2	4	17	2	2	13	
2.2	Ф'ючерсний ринок та особливості ф'ючерсної торгівлі	11	4	2	5	17	2	2	13	
2.3	Біржова спекуляція на ф'ючерсних ринках	7	2	2	3	13	-	-	13	
2.4	Кліринг та система розрахунків за біржовими угодами	7	2	2	3	13	-	-	13	
2.5	Торгівля опціонами на біржовому ринку	7	2	2	3	15	-	2	13	
2.6	Хеджування на біржовому товарному ринку	7	2	2	3	12	-	-	12	
2.7	Біржова торгівля на валютному ринку.	7	2	2	3	13	-	2	11	
2.8	Біржові індекси. Фундаментальний та технічний аналіз в біржової торгівлі	7	2	2	3	12	-	-	12	
2.9	Модульна контрольна робота № 2	5	-	2	3	-	-	-	-	
2.10	Домашнє завдання/Контрольна (домашня) робота (ЗФН)	8	-	-	8	8	-	-	8	
Усього за модулем №2		74	18	18	38	120	4	8	108	
Усього за навчальною дисципліною		150	38	38	74	150	8	8	134	

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Організація біржової торгівлі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 14 із 17	

2.4. Домашнє завдання / контрольна (домашня) робота (ЗФН).

Домашнє завдання (Дз), контрольна (домашня) робота (ЗФН) з дисципліни виконується відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, набутих здобувачем у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни.

Дз, контрольна (домашня) робота виконуються здобувачами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача. Терміни видачі, виконання і захисту контрольних робіт визначаються графіком, що розробляється випускаючою кафедрою на кожний семестр.

Для успішного виконання домашнього завдання (контрольної роботи) здобувач повинен **знати**: нормативно-правову базу та систему організації біржової торгівлі та **вміти**: самостійно аналізувати кон'юнктури ринку продукції та можливі фінансові ризики у процесі роботи з клієнтами.

2.5. Перелік питань для підготовки до екзамену.

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до екзамену, розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доноситься до відома здобувачів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання: Словесні методи: пояснення, лекція. Наочні методи: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, презентації. Практичні методи: дослідницький метод, розрахунково-графічні вправи, аналіз, синтез.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1991 р., №1956-ХІІ (в редакції від 06.11.2014 р. № 1206-18). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>.

3.2.2. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р., №3480-IV (в редакції від 18.02.2018 р. № 1984-19) (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

3.2.3. Біржова діяльність: підручник / [за ред. проф. В. В. Апопія]. Львів : РАСТР-7, 2017. 488 с.

3.2.4. Дема Д. І., Абрамова І. В., Недільська Л. В. Фінансовий ринок : навч. посіб. Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 447 с.

3.2.5. Дикань В. Л., Назаренко І. Л., Плугіна Ю. А. Біржова діяльність: Підручник. Харків: УкрДУЗТ, 2017. 282 с.

3.2.6. Методологія статистичного дослідження біржової діяльності: Навчальний посібник. Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2018. 170 с.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Організація біржової торгівлі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 15 із 17	

3.2.7. Могилевська О. Ю. Біржовий фінансовий ринок України: проблеми і перспективи розвитку : монографія / О. Ю. Могилевська, Н. П. Резнік, А. М. Слободяник ; Київ. міжнар. ун-т. Київ : Вид-во КиМУ, 2017. 262 с.

3.2.8. Резнік Н. П., Ільчук М.М. Біржова діяльність і підприємництво: навчальний посібник. К. : Білоцерківдрук, 2018 р.

Допоміжна література

3.2.9. Семенова Д.О. Аналіз сучасного стану та тенденції розвитку світового біржового ринку. Економіка і управління. 2021. № 4(92). С.59-67

3.2.10. Семенова Д.О., Терещенко Е.Ю. Особливості оцінки дисбалансів розвитку сучасних біржових ринків. *Інфраструктура ринку*. 2021. № 52. С.54-60. URL://<http://www.market-infr.od.ua/uk/52-2021>.

3.2.11. Фінансовий ринок : підручник : у 2-х т. Т1. / Коваленко Ю. М., Ковернінська Ю. В., Онишко С. В., Кужелєв М. О. та ін. ; кер. авт. кол. і наук. ред. Ю. М. Коваленко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 442с.

3.2.12. Фінансовий ринок : підручник : у 2-х т. Т2. / Коваленко Ю. М., Ковернінська Ю. В., Онишко С. В., Кужелєв М. О. та ін. ; кер. авт. кол. і наук. ред. Ю. М. Коваленко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 392с.

3.3. Інформаційні ресурси в інтернеті

3.3.1. Інформаційно-пошукова система «Законодавство України» - <http://zakon.rada.gov.ua>

3.3.2. Державна служба статистики України - <http://ukrstat.gov.ua>

3.3.3. Українська біржа - ux.ua

3.3.4. Українська міжбанківська валютна біржа - uice.com.ua.

3.3.5. Українська міжнародна фондова біржа - uice.com.ua

3.3.6. Українська фондова біржа - ukrse.com.ua

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗДОБУВАЧЕМ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

Оцінювання окремих видів виконаної здобувачем навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Мах кількість балів		Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
6,7 семестр					
Модуль № 1 «Організаційні аспекти біржової торгівлі»			Модуль № 2 «Основи ф'ючерсної та опціонної торгівлі»		
Види навчальної роботи			Види навчальної роботи		
Відповідь на практичних заняттях, участь у дискусійних питаннях (1бал x 10 зан.)	10 (сумарна)	-	Відповідь на практичних заняттях, участь у дискусійних питаннях (1бал x 6 зан.)	6 (сумарна)	15
Виконання тестових завдань, розв'язання задач (2бал x 10 зан.)	20 (сумарна)	10	Виконання тестових завдань, розв'язання задач (2бал x 7 зан.)	14 (сумарна)	15
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 здобувач має набрати не менше</i>	18	-	<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №2 здобувач має набрати не менше</i>	18	-
Виконання модульної контрольної роботи №1	10		Домашнє завдання	10	
			Виконання модульної контрольної роботи №2	10	-
			Виконання контрольної роботи (домашньої)	-	20
Усього за модулем №1	40	-	Усього за модулем №2	40	-
Усього за модулями №1, №2				80	60
Семестровий екзамен				20	40
Усього за дисципліною				100	

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються здобувачу, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (Додаток 3).

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих здобувачем за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.5. Сума підсумкової семестрової модульної та **екзаменаційної** рейтингових оцінок, у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS (Додаток 5).

4.6. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки здобувача, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.7. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.